

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.	SAMMENDRAG	2
1.1.	Formål, bakgrunn og metode	2
1.2.	Problemstillinger	2
1.3.	Konklusjoner	2
1.4.	Anbefalinger	3
2.	INNLEDNING	4
2.1.	Hjemmel for selskapskontroll	4
2.2.	Bakgrunn	4
3.	PROBLEMSTILLINGER	4
4.	VURDERINGSKRITERIER	5
4.1.	Innledning	5
4.2.	Utleddning av vurderingskriterier	5
5.	METODE OG FREMGANGSMÅTE	6
6.	AVGRENSNINGER	6
7.	DATAENES GYLDIGHET	7
8.	FAKTA OM HELGELANDSKRAFT AS	7
9.	FAKTA, FUNN OG VURDERINGER	8
9.1.	Utøver generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen og selskapets ledelse sin myndighet i tråd med lover og regler? 8	
9.1.1.	Vurderingskriterier	8
9.1.2.	Fakta og funn	10
9.1.3.	Vurdering	13
9.2.	Foregår virksomheten innenfor rammene av kommunestyrets vedtak og intensjon med selskapet?	14
9.2.1.	Vurderingskriterier	14
9.2.2.	Fakta og funn	14
9.2.3.	Vurdering	15
9.3.	Mottar de styrende politiske organer tilstrekkelig og dekkende informasjon om selskapet og driften av dette? 15	
9.3.1.	Vurderingskriterier	15
9.3.2.	Fakta og funn	15
9.3.3.	Vurdering	16
9.4.	Følger selskapet opp prinsipielle merknader og forhold, herunder nummererte brev med påpekninger fra selskapets valgte revisor?	16
9.4.1.	Generelt	16
9.4.2.	Fakta og funn	17
9.4.3.	Vurdering	17
9.5.	Har kommunen utarbeidet eierstrategi for selskapet, herunder et system for oppfølging og rutine for rapportering?	17
9.5.1.	Generelt	17
9.5.2.	Fakta og funn	17
9.5.3.	Vurdering	18
10.	OPPSUMMERENDE KONKLUSJONER	19
11.	ANBEFALINGER	19
12.	RÅDMANNENS UTTALELSE	20
13.	SELSKAPETS UTTALELSE	20

VEDLEGG:

1. Selskapets vedtekter
2. Styreinstruks
3. Aksjonæravtalen

1. SAMMENDRAG

1.1. Formål, bakgrunn og metode

Som et ledd i gjennomføringen av Plan for selskapskontroll, har Indre Helgeland kommunerevisjon, etter bestilling fra kontrollutvalget i Rana kommune, gjennomført selskapskontroll (eierskapskontroll) av HelgelandsKraft AS.

Kontrollen er hjemlet i kommuneloven § 77, nr. 5 og § 80.

Formålet med kontrollen er å undersøke om selskapet drives i tråd med lover, forskrifter og regelverk samt kommunens intensjon med selskapet. I tillegg ser revisjonen på om selskapet drives innenfor rammene som vedtektene gir.

Rapporten er basert på dokumentanalyser, samt korrespondanse med kommunen, selskapet og selskapets revisor.

1.2. Problemstillinger

Indre Helgeland kommunerevisjon har formulert og undersøkt følgende problemstillinger:

1. Utøver generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen og selskapets ledelse sin myndighet i tråd med lover og regler?
2. Foregår virksomheten innenfor rammene av kommunestyrets vedtak og intensjon med selskapet?
3. Mottar de styrende politiske organer tilstrekkelig og dekkende informasjon om selskapet og driften av dette?
4. Følger selskapet opp prinsipielle merknader og forhold, herunder nummererte brev med påpekninger fra selskapets valgte revisor?
5. Har kommunen utarbeidet eierstrategi for selskapet, herunder et system for oppfølging av rutine for rapportering?

1.3. Konklusjoner

HelgelandsKraft AS som forvalter av kommunens eierinteresser

Revisjonen mener at generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen og selskapets ledelse holder seg innenfor sine myndighetsområder. Innenfor de vurderingskriterier denne undersøkelsen omfatter drives selskapet forsvarlig og i tråd med lover og regler samt selskapets vedtekter.

Innkalling til generalforsamling er ikke sendt kontrollutvalget eller kommunens revisor. Dette skal gjøres etter kommuneloven § 80, 3.ledd.

Rana kommune som utøver av eierinteressene

Det finnes, etter det revisjonen kan se, ingen formelt nedtegnet eierstrategi for selskapet fra kommunens side. Revisjonen har riktignok fått opplyst om at arbeidet med en eierskapsmelding er i gang.

Relevant informasjon som mottas fra selskapet blir i liten eller ingen grad videreformidlet/rapportert til styrende, politiske organer. Revisjonen mener at kommunens rutiner på dette området kan bli bedre.

1.4. Anbefalinger

Ut fra de viktigste funnene som er fremkommet i vår kontroll vil revisjonen komme med følgende anbefalinger:

- HelgelandsKraft AS må påse at innkalling til generalforsamling sendes kontrollutvalget og kommunens revisor etter kommuneloven § 80, 3. ledd.
- Styret i HelgelandsKraft AS bør gjennomføre en årlig egenvurdering, og resultatene av denne bør gjennomgås på senere styremøte og protokollføres.
- Styret bør vurdere å gjennomføre evaluering av daglig leder som nevnt i styreinstruksens punkt om egenoppgaver.
- Kommunen bør vurdere å etablere rutiner som sørger for at styrende, politiske organer i større grad blir informert om selskapets aktiviteter og møter i bedriftsforsamling og generalforsamling.
- Kommunen bør vurdere å utarbeide en skriftlig eierstrategi i form av en eierskapsmelding. Dette er ikke noe lovkrav, men vil være et nyttig dokument for både administrasjonen og politikere for å synliggjøre kommunens eierinteresser i selskaper. Se for øvrig avsnittet under.

Generelle anbefalinger i forhold til eierstrategi

Kommunen som eier av aksjeselskap som HelgelandsKraft AS bør se sitt eierskap i sammenheng med kommunens totale tjenesteproduksjon. Kommunen bør på generelt grunnlag vite hva de eier og hvorfor de eier.

Kommunen bør ha fokus på formålet med å investere i eller etablere selskaper. Det bør i slike tilfeller tas en nøye gjennomgang av formål, forretningsidé, strategi, utvikling og ikke minst fremtid.

Det bør foreligge en formell eierstrategi for selskaper som er eid av kommunen. En eierstrategi for selskaper hvor kommunen har eierinteresser vil gi overordnede retningslinjer for hva kommunen ønsker med selskapet. En eierstrategi bør omfatte både formål, rammer og risiko for selskapet. Det bør tas utgangspunkt i selskapstype og hvilken målsetting kommunen har med det aktuelle selskapet. Et skriftlig regelverk mht. eierstrategi for selskaper vil kunne dokumentere arbeidet, samt at det vil være retningsledende i arbeidet rundt og med kommunens eierstrategi.

2. INNLEDNING

2.1. Hjemmel for selskapskontroll

I kommuneloven § 77, nr. 5 og § 80 pålegges kommunene å føre kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper. Dette gjelder både aksjeselskaper og interkommunale selskaper. Kommunens kontrollutvalg og revisor har rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll, så vel fra selskapets daglige leder som fra styret og den valgte revisor for selskapet.

Lovens bestemmelser er nærmere utdypet i kontrollutvalgsforskriftens kapittel 6. Bestillerfunksjonen er tillagt kontrollutvalget.

2.2. Bakgrunn

Av forskrift om kontrollutvalg § 14 framgår det at kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskapene som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresse i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyret/fylkestingets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Dersom kommunen ønsker det, kan selskapskontrollen også omfatte forvaltningsrevisjon. Dette avgjøres i den enkelte bestilling fra kontrollutvalget.

Denne kontrollen av HelgelandsKraft AS er en eierskapskontroll.

Eierskapskontrollen ble vedtatt av kontrollutvalget i Rana (KU-sak 050/06) i møte 13.11.2006. Bestillingen kom i brev fra Indre Helgeland kontrollutvalgsekretariat datert 21.11.2006, og er en del av gjennomføringen av "Plan for selskapskontroll i Rana kommune".

3. PROBLEMSTILLINGER

For selskapskontroller er problemstillingene og vurderingskriteriene i hovedsak fastlagt på forhånd med utgangspunkt i formålet med selskapskontrollene etter lovreglene, men de kan variere noe etter hvilken selskapstype som kontrolleres.

I følge NKRFs *Forslag til veiledning for gjennomføring av selskapskontroll i henhold til kommunelovens kap. 12* og forskrift om kontrollutvalg kapittel 6, kan eierskapskontrollen deles inn i tre hovedoppgaver:

1. Kontroll med at virksomheten foregår i henhold til gjeldende lover og regler, herunder innenfor de rammer som vedtektene gir
2. Kontroll med at virksomheten foregår innenfor rammene av kommunens vedtak og forutsetninger
3. Vurdering av den enkelte virksomhet sett fra et eierperspektiv

Ut fra dette har vi valgt å se på følgende problemstillinger:

1. Utøver generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen og selskapets ledelse sin myndighet i tråd med lover og regler?
2. Foregår virksomheten innenfor rammene av kommunestyrets vedtak og intensjon med selskapet?
3. Mottar de styrende politiske organer tilstrekkelig og dekkende informasjon om selskapet og driften av dette?

4. Følger selskapet opp prinsipielle merknader og forhold, herunder nummererte brev med påpekninger fra selskapets valgte revisor?
5. Har kommunen utarbeidet eierstrategi for selskapet, herunder et system for oppfølging og rutine for rapportering?

4. VURDERINGSKRITERIER

4.1. Innledning

Vurderingskriterier er kriterier vi vurderer fakta opp mot for å kunne besvare prosjektets problemstillinger. Vurderingskriterier blir normalt fastsatt ut fra kilder som lovverk, politiske vedtak og føringer, kommunens egne retningslinjer m.m.

Våre vurderingskriterier er utledet med bakgrunn i følgende lov - og regelverk, samt litteratur på området:

- Aksjeloven (asl.)
- Allmennaksjeloven (asal.)
- Kommuneloven
- Selskapets vedtekter
- Styreinstruks
- Aksjonæravtalen
- Vedtak, føringer eller retningslinjer gitt av eierkommunen mht. eierstrategi og lignende
- Lov om offentlige anskaffelser / Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene

Vurderingskriteriene er mer detaljert behandlet under hver problemstilling i kapittel 9.

4.2. Utledning av vurderingskriterier

Lov om aksjeselskaper

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet, jfr. § 5-1.

Når selskapet har bedriftsforsamling gjelder reglene i § 6-35, jfr. asal. § 5-1.

Har selskapet bedriftsforsamling, skal styret ha minst fem medlemmer. Styrets leder og medlemmer velges da av bedriftsforsamlingen. Styrets oppgaver og tilsynsansvar er underlagt reglene i lovens § 6-12 og § 6-13.

Daglig leder tilsettes av styret hvis det ikke er bestemt i vedtektene at dette skal gjøres av generalforsamlingen eller bedriftsforsamlingen, jfr. § 6-2, 2. og 3. ledd. Daglig leders oppgaver og saksbehandling er hjemlet i § 6-14 og 6-15. Det vesentligste her er at daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet, unntatt saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Lov om allmennaksjeselskaper

Generalforsamlingen kan ikke overprøve bedriftsforsamlingens beslutning etter § 6-37, første og fjerde ledd (...). Lovens kapittel 6 IV (§ 6-35 til 6-40) beskriver særreglene for selskaper som har bedriftsforsamling. Disse paragrafene regulerer valg av og krav til bedriftsforsamlingens medlemmer, oppgaver, saksbehandlingsregler mv. samt granskning. Detaljene i bestemmelsene konkretiseres nærmere i rapportens kapittel 9.1.

Kommuneloven

Lovens § 80, 3.ledd sier at kontrollutvalget og kommunens revisor skal varsles og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.

Lover om regnskap, skatt og merverdiavgift

Denne undersøkelsen går ikke nærmere inn på disse lovene. HelgelandsKraft AS sin revisor¹ har avlagt revisjonsberetning uten merknader for årene 2005 og 2006. Vi vil foreta en gjennomgang av eventuelle nummererte brev og presiseringer/merknader fra revisor om slike finnes.

Vedtekter for HelgelandsKraft AS

Vedtatt i HKs råd 22.09.2000.

Aksjonæravtale

Avtalen er inngått mellom alle eierkommunene og omhandler i det vesentligste regler rundt aksjeoverdragelse, forholdet til nye aksjonærer samt sammensettingen av bedriftsforsamlingen.

Styreinstruks

Formålet med instruksjonen er å regulere styrets arbeid, saksbehandling, inhabilitet samt daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret.

Lov om offentlige anskaffelser og Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene

§ 2 i LOA sier at loven gjelder for statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer. HelgelandsKraft AS kommer inn under betegnelsen offentligrettslige organer, og skal dermed følge de til enhver til gjeldende lover og regler om offentlige anskaffelser.

For HelgelandsKraft AS kommer forskriften til anvendelse etter § 1-2, 1.ledd bokstav a), jfr. § 1-3 bokstav a og § 4-1.

Andre retningslinjer

Dette vil være vedtak, føringer eller andre interne retningslinjer gitt av eierkommune mht. eierstrategi og lignende.

5. METODE OG FREMGANGSMÅTE

Rapporten bygger på fakta innhentet både via skriftlig og muntlig henvendelse til rådmannen, selskapets ledelse og selskapets revisor. De fakta som på denne måten er fremkommet er så analysert og vurdert opp mot vurderingskriteriene. På bakgrunn av våre undersøkelser har vi til slutt trukket konklusjoner og gitt både konkrete og generelle anbefalinger.

6. AVGRENSNINGER

Denne undersøkelsen er en såkalt eierskapskontroll som er den obligatoriske delen i hht. lovbestemmelsene. Både selskapet og eierkommunen er omfattet av undersøkelsen. Selskapet som forvalter av kommunens eierinteresser, og eierkommunen som utøver av eierinteressene.

Revisor har gjort et utvalg av vurderingskriterier som i best mulig grad dekker eierskapskontrollens hovedoppgaver, jfr. kapittel 3. Rapportens konklusjoner er basert på disse, og revisor tar forbehold om at denne eierskapskontrollen ikke vil kunne avdekke avvik som måtte gå utover vurderingskriteriene.

¹ Ernst & Young

Revisjonsberetning uten merknader er avlagt for de årene vi ser på her (2005 - 2006). Årsregnskapet skal da i det vesentligste være korrekt. Vi vurderer følgelig ikke om paragrafene i regnskapsloven er fulgt.

7. DATAENES GYLDIGHET

Det er viktig å bygge på riktig og tilstrekkelig informasjon, og dataene som benyttes må være pålitelige. For å sikre dette har vi:

- Sendt rapportutkastet til rådmannen til uttalelse. Tilsvaret er innarbeidet i kapittel 12 i rapporten
- Sendt rapportutkastet til selskapet til uttalelse. Tilsvaret er innarbeidet i kapittel 13 i rapporten

8. FAKTA OM HELGELANDSKRAFT AS

Her gir vi en kort presentasjon av HelgelandsKraft AS.

Visjon

HelgelandsKraft AS - en aktiv verdiskaper for regionen

Forretningsidé

HK skal gi kunde- og eiertilfredshet ved på et forretningsmessig grunnlag drive og utvikle:

- virksomhet innen produksjon, overføring og omsetning av energi
- annen aktivitet med naturlig tilknytning

Verdigrunnlag

Den standard vi setter for oss selv og som styrer for atferd beskrives av:

- tilgjengelig og pålitelig
- engasjert og kompetent

Selskapet

HelgelandsKraft AS er et offentlig eid aksjeselskap med 14 kommuner som aksjonærer. Disse er (eierprosent i parentes): Alstahaug (10,1), Brønnøy (9,6), Dønna (4,4), Grane (2,5), Hattfjelldal (2,5), Hemnes (7,0), Herøy (3,8), Leirfjord (3,2), Nesna (4,6), Rana (26,8), Sømna (3,2), Vefsn (18,3), Vega (2,8) og Vevelstad (1,2).

Midt-Helgeland Kraftlag A/L ble stiftet i 1946, fusjonert med Sør-Helgeland Kraftlag A/L i 1964 til Helgeland Kraftlag A/L, og omdannet til aksjeselskap i 2001. Aksjekapitalen er på kr. 300 384 000, fordelt på 300 384 aksjer, hver pålydende kr. 1000.

HelgelandsKraft AS driver produksjon, overføring og omsetning av elektrisk kraft, samt annen virksomhet med naturlig tilknytning. Hovedkontor er i Mosjøen med avdelingskontorer i Brønnøysund, Sandnessjøen og Mo i Rana. Selskapet hadde pr. 31.12.2006 251 ansatte tilsvarende 236,5 årsverk. Det totale sykefravær var på 4,75% i 2006 (5,6% i 2005). Selskapet er IA-bedrift², og deltar også i et nettverk i regi av EnergiBedriftenes Landsforening (EBL) innen HMS.

² Inkluderende Arbeidsliv

Selskapet er organisert med en divisjonsstruktur for forretningsområdene kraftproduksjon, marked og nett. **Divisjon produksjon** har ansvar for utvikling og drift av kraftproduksjonen som skjer i 9 kraftverk med en middelproduksjon på 1007 GWh. **Divisjon nett** transporterer kraft i et nett med en utstrekning på ca. 7100 km. som dekker området fra grensen mot Nord-Trøndelag til Saltfjellet. I 2006 ble det levert 1074 GWh til 42 000 anlegg på Helgeland. **Divisjon marked** selger kraft til privat- og bedriftsmarkedet. I tillegg til kraftomsetning i sluttbrukermarkedet utfører divisjonen krafthandel på oppdrag fra divisjon produksjon.

HelgelandsKraft AS eier sammen med andre en rekke selskaper der forretningsmessig aktivitet har tilknytning til selskapets kjernevirksomhet, dvs. kraftproduksjons, kraftomsetning og kraftoverføring. Disse selskapene er: Mo Fjernvarme AS, Helgeland Vekst AS, Storuman Energi AB, Elinor AS, NORSEC AS, KystTele AS og Trade Analytics AS.

Økonomi

De totale driftsinntektene var 922,5 mill. kr. i 2005 og 1074,2 mill. kr. i 2006. Driftsresultatet ble hhv. 247,9 mill. kr. i 2005 og 263,9 mill. kr. i 2006. Regnskapet ble gjort opp med et overskudd på 161,3 mill. kr. i 2005 og 151,7 mill. kr. i 2006.

Til sammen har det blitt utbetalt 142,2 mill. kr. i ordinært utbytte de to siste årene, samt utbetalt et ekstraordinært utbytte på 250 mill. kr. i 2005 (omgjort til ansvarlig lån i 2007).

De foreløpige regnskapstallene for 2007 viser et driftsresultat på 300 mill. kr. Foreløpig årsresultat er 175 mill. kr. Styret behandlet foreløpig regnskap i møte 21.02.2008, og foreslo her et ordinært utbytte på 87,1 mill. kr. til de 14 eierkommunene.

Hjemmeside

<http://www.helgelandskraft.no/>

9. FAKTA, FUNN OG VURDERINGER

9.1. Utøver generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen og selskapets ledelse sin myndighet i tråd med lover og regler?

9.1.1. Vurderingskriterier

Generalforsamlingen

Gjennom generalforsamlingen utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet. Da HelgelandsKraft AS har bedriftsforsamling setter dette enkelte begrensninger på generalforsamlingens myndighet, se for øvrig avsnitt om bedriftsforsamling nedenfor.

Generalforsamlingen innkalles av styret etter asl. § 5-8. Vedtektenes § 5 sier at generalforsamlingen skal innkalles med én måneds varsel.

Etter asl. § 5-5 skal generalforsamling avholdes innen 6 måneder etter utgangen av regnskapsåret. Generalforsamlingen skal som hovedregel holdes i den kommune der selskapet har sitt forretningskontor. På den ordinære generalforsamlingen skal årsregnskapet og årsberetningen godkjennes, herunder utdeling av utbytte, samt andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

En beslutning av generalforsamlingen krever flertall av de angitt stemmer, jfr. asl. § 5-17, 1. ledd. Beslutning om å endre selskapets vedtekter treffes av generalforsamlingen etter asl. § 5-18, og krever

tilslutning fra minst to tredeler så vel av de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen (likelydende med vedtektene § 12). Vedtektenes § 5 sier dog at ingen kan stemme for mer enn 15,4% av den samlede aksjekapital.

I følge asl. § 5-16 skal det føres protokoll for generalforsamlingen som undertegnes av møteleder og minst en annen person valgt av generalforsamlingen.

Kommuneloven § 80, 3.ledd sier at kontrollutvalget og kommunens revisor skal varsles og har rett til å være tilstede på generalforsamlingen, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.

Bedriftsforsamlingen

Vedtektene § 8 gir bestemmelser om valgkomité for valg til bedriftsforsamlingen.

Asal. § 6-35, 3. og 4. ledd sier at 2/3 av bedriftsforsamlingens medlemmer med varamedlemmer velges av generalforsamlingen, mens 1/3 velges av og blant de ansatte. Medlemmer av og observatører i styret og daglig leder kan ikke være medlem av eller observatør i bedriftsforsamlingen, jfr. asal. § 6-36, 2. ledd.

Bedriftsforsamlingens oppgaver er omtalt i asal. § 6-37. De viktigste momentene her er at bedriftsforsamlingen velger medlemmer til styret og styrets leder. Bedriftsforsamlingen skal gi uttalelse til generalforsamlingen om styrets forslag til resultatregnskap og balanse, evt. også konsernregnskap og konsernbalanse, bør godkjennes. Etter forslag fra styret treffer bedriftsforsamlingen avgjørelse i saker som gjelder investeringer av betydelig omfang til selskapets ressurser, og rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken. HelgelandsKraft AS har også listet opp bedriftsforsamlingens oppgaver i vedtektene § 7. Disse er sammenfallende med loven.

Sammensetningen av bedriftsforsamlingen er regulert av aksjonæravtalens § 5.

Styret

HelgelandsKraft AS har utarbeidet styreinstruks i hht. asl. § 6-23. Denne har til formål å regulere styrets arbeid, saksbehandling, inhabilitet samt daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Her er også styrets hovedoppgaver opplistet i 4 punkter: Strategiske planer - virksomhetsplaner, organiseringsoppgaver, kontrolloppgaver og egenoppgaver (egenvurdering og evaluering av daglig leder).

Vedtektenes § 9 omtaler styrets sammensetning og oppgaver. Selskapets eierområde deles inn i 7 distrikter som hvert skal være representert med ett styremedlem med varamedlem etter følgende oppstilling: Distrikt I Rana, distrikt II Hemnes, distrikt III Grane/Hattfjelldal/Vefsn, distrikt IV Alstahaug/Leirfjord, distrikt V Dønna/Herøy/Nesna, distrikt VI Brønnøy/Vevelstad og distrikt VII Sømna/Vega. Medlemmene må være fast bosatt i kommunene.

Styrets medlemmer, nestleder og leder velges for 2 år etter vedtektenes § 9.

Vedtektene § 10 omtaler selskapets ansvars- og myndighetsområde. Styret leder selskapets virksomhet og utøver enhver myndighet som ikke særskilt er lagt under generalforsamlingen eller bedriftsforsamlingen.

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma, jfr. asl. § 6-30.

Asl. § 6-12 og § 6-13 angår styrets forvaltning av selskapet og styrets tilsynsansvar. Her står det at styret i nødvendig utstrekning skal fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet. Styret

skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig, og kan også fastsette instruks for den daglige ledelse.

Styret kan treffe beslutning når mer enn halvdel av medlemmene er til stede eller deltar i styrebehandlingen etter asl. § 6-24, 1.ledd. Det gjelder alminnelig flertallskrav, men de som har stemt for må likevel utgjøre mer enn en tredel av samtlige styremedlemmer. Ved stemmelikhet gjelder det som møteleder har stemt for. Styreinstruksen pkt. 3.3 sier at styret er beslutningsdyktig når minst 6 av medlemmene er tilstede, deriblant leder eller nestleder, og alle styremedlemmene så vidt mulig er gitt anledning til å delta i behandlingen.

Det skal føres protokoll over styrebehandlingen, jfr. asl. § 6-29 og styreinstruksens pkt. 3.8. Her er det listet opp hva protokollen minst skal angi.

Daglig leder

Daglig leder representerer selskapet utad i saker som inngår i den daglige ledelse, jfr. asl. § 6-32.

Asl. § 6-14 omhandler den daglige ledelse. Daglig leder skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt (ikke i saker av uvanlig art/stor betydning), og sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Daglig leder kan avgjøre en sak etter fullmakt fra styret. Styret skal da snarest underrettes om avgjørelsen.

Asl. § 6-15, 1.ledd sier at daglig leder minst hver fjerde måned, i møte eller skriftlig, skal gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

I selskaper som har styreinstruks skal instruksene blant annet inneholde regler om daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret, jfr. asl. § 6-23.

9.1.2. Fakta og funn

Generalforsamlingen

Styret har sendt møteinnkalling med sakliste og sakspapirer til eierkommunene med ca. tre ukers varsel i 2005 og 2006. Eierkommunene fikk forhåndsvarsel om tid og sted for generalforsamling rundt 3,5 måneder før møtedato begge årene. Innkalling til generalforsamling har ikke vært sendt til kontrollutvalget i Rana kommune eller kommunens revisor.

Generalforsamling i 2005 og 2006 ble avholdt medio mai på Fru Haugans Hotell i Mosjøen.

Fullmaktsvedtak til Rana kommunes representant på generalforsamlingen ble sist fattet på kommunestyremøte 05.02.2008 (sak 003/08).

Styreleder, daglig leder og selskapets revisor har vært tilstede.

På generalforsamlingene har ett styremedlem blitt valgt til møteleder. Til å undertegne protokollen sammen med møteleder ble det valgt en person blant aksjonærenes representanter.

Generelle saker som har vært tatt opp inkluderer godkjenning av årsregnskap og årsberetning, anvendelse av årsoverskuddet inkludert utbytte, samt godkjenning av revisors godtgjørelse.

Spesielle saker som har vært behandlet av generalforsamlingen (utvalg):

I sak 6 2005 ble det gjort valg av valgkomité på tre personer til bedriftsforsamling i 2006.

I sak 6 2006 ble styrets forslag om ekstraordinært utbytte på NOK 250 mill. vedtatt. Dette ble gjort i samsvar med bedriftsforsamlingens uttalelse.

I sak 7 2006 det gjort valg av 18 bedriftsforsamlingsmedlemmer med personlige vararepresentanter for 2 år. Dette ble vedtatt i samsvar med valgkomitéens forslag.

I sak 8 2006 ble det, etter innstilling fra valgkomitéen, vedtatt at honorarene til valgkomitéen står uendret.

Generalforsamlingene er protokollført, og protokollene sendt eierkommunene.

Bedriftsforsamlingen

Valgkomitéens arbeid:

Selskapets direkte involvering i valgprosessen er å underrette eierkommunene og valgkomité om at arbeidet skal iverksettes. Ordførere og valgkomité for valg av bedriftsforsamling informeres om at det skal velges ny bedriftsforsamling, og at valgprosessen starter ved at kommunene sender forslag på kandidater til valgkomitéen som igjen skal komme med innstilling før generalforsamlingen.

Det er gruppelederne i formannskapet samt ordfører som fremmer forslag om Rana kommunes kandidater til bedriftsforsamlingen, og dette vedtas i kommunestyret. Det er ingen nedtegnede retningslinjer/fullmakter for prosessen, eller formelle krav til hvem som kan velges som kandidater.

Fullmaktsvedtak til Rana kommunes representanter på bedriftsforsamlingen ble sist fattet på kommunestyremøte 05.02.2008 (sak 003/08).

Aksjonæravtalen for HelgelandsKraft AS regulerer i detalj antall og fordeling av bedriftsforsamlingens medlemmer på de forskjellige kommunegrupperinger.

Bedriftsforsamlingen har hatt to møter i 2005 og to møter i 2006. Disse ble avholdt i mai og i oktober hvert år i Mosjøen.

På bedriftsforsamlingene i mai, i forkant av generalforsamlingen, har styrets leder, styremedlemmer, adm.dir., org.sjef, øk.sjef og selskapets revisor vært tilstede, i tillegg til bedriftsforsamlingens medlemmer.

Generelle saker som har vært tatt opp inkluderer:

- uttalelse til generalforsamlingen om styrets forslag til årsregnskap, herunder anvendelse av årsoverskuddet
- valg av styremedlemmer og styreleder
- godtgjørelse til styremedlemmer og varamedlemmer

Bedriftsforsamlingene er protokollført, og protokollene sendt eierkommunene.

Bedriftsforsamlingens tilsyn med styrets og daglig leders forvaltning av selskapet:

Bedriftsforsamlingens oppgaver ble sist gjennomgått i bedriftsforsamlingen 19.05.2005 av ekstern konsulent. Tilsynsrollen ivaretas både i de 2 årlige møter samt løpende under året. I bedriftsforsamlingens møter er det 2 faste saker - *status og framtidsutsikter* og *eventuelt* der medlemmene i tillegg til den gitte orientering kan stille spørsmål og få redegjørelser om de saker de måtte ønske. Denne mulighet utnyttes i følge adm.dir. også i praksis.

Det er videre jevnlig kontakt mellom adm. dir. og bedriftsforsamlingens leder i løpet av året. Dette gjelder både forberedelse til de ordinære møter samt evt. saker som skulle dukke opp underveis. Ekstraordinære møter kan også være aktuelt - sist ble slikt avholdt 11.12.2007. Bedriftsforsamlingens leder får også løpende oversendt godkjente styreprotokoller og kan i den forbindelse be om utfyllende informasjon.

Styret

Valgkomitéens arbeid:

På tilsvarende måte som for valg av bedriftsforsamlingens medlemmer, initierer selskapet arbeidet i bedriftskomiteens valgkomité for styrevalg. Her sendes det ut brev til denne valgkomité om at aktuelle styremedlemmer er på valg, og at innstilling må foreligge før bedriftsforsamlingens møte i mai. Det vises også her til vedtektenes § 9 om styrets sammensetning. Informasjon om de enkelte styremedlemmer foreligger også i selskapets årsrapport. Synspunkter fra adm.dir. på styresammensetning blir også innhentet av leder for denne valgkomité.

Styrets leder og styremedlemmer med varamedlemmer blir valgt av bedriftsforsamlingen etter at valgkomitéen har kommet med innstilling til kandidater.

Styringsprinsipper for HelgelandsKraft AS tar utgangspunkt i Norsk anbefaling for Eierstyring og Selskapsledelse (Corporate Governance) så langt denne passer selskapets organisasjonsform og eierskap.

Styret i HelgelandsKraft AS har 10 medlemmer. Styrets medlemmer med varamedlemmer representerer alle de 7 distriktene etter vedtektenes § 9. I styret sitter det pr. i dag 3 kvinner, dette gir en kvinneandel på 30%.

Revisjonen har gått gjennom alle styreprotokoller fra styremøtene avholdt i 2005 og 2006. Styret hadde 7 møter i 2005 og 7 møter i 2006.

Styret har på styremøtene blant annet behandlet/vedtatt generelle saker som:

- strategisk plan
- tilrådt bedriftsforsamlingen og generalforsamlingen til å godkjenne årsregnsap/årsberetning, anvendelse av overskudd, størrelse på utbytte og revisors godtgjørelse
- mottatt informasjon om selskapets økonomiske status samt prognoser fra adm.dir.
- innkalt til generalforsamling
- vedtatt årsbudsjett
- styrets årsplan
- fastsetting av lønn til adm.dir.

Styret gjennomført i 2005 to egenvurderinger (sak 19/05 og 63/05). I 2006 ble det ikke tatt noen slik egenvurdering. Sak 64/06 utsatte denne til styrets studietur til Svalbard. Det fremkommer ikke i styreprotokollene at resultatene fra egenvurderingene i 2005 har blitt fremlagt i styremøte i etterkant. Det fremkommer ikke av styreprotokollene fra 2005 og 2006 at styret har gjort en evaluering av daglig leder.

Spesielle saker som har vært behandlet/vedtatt av styret (utvalg):

Sak 15/05 Implementering av ILO - konvensjon 94. HelgelandsKraft AS vil føre en anbudspolitik som tar inn i seg intensjonene i konvensjonen vedr. lønns- og arbeidsvillkår.

Sak 40/05 Høringsuttalelse endring av energiloven - organisering av kraftselskaper. Styret går klart imot de foreslåtte endringer i energiloven. Høringsuttalelsen m/dokumentasjon sendes eierkommunene.

Sak 50/05 Valutasikring NordPool handel - HK strategi. HelgelandsKraft AS skal ikke ta noen form for valutarisiko ved handel på NordPool ASA, og skal valutasikre aller terminkontrakter som inngås.

Sak 61/05 Tilbud på kjøp av aksjene i Monet AS. Styrets leder gis fullmakt til å godkjenne endelig bud innenfor ramme.

Sak 9/06 Eierandel i KystTele AS (Polarsirkelkabelen). Styret gir adm.dir. fullmakt til å forhandle fram en eierandel i KystTele AS begrenset oppad til 7500 aksjer og kurs NOK 1100.

Sak 17/06 Ekstraordinært utbytte som konverteres til ansvarlig lån. Styret tilrår bedriftsforsamlingen og generalforsamlingen til å fatte vedtak basert på styrets forslag til vedtak.
Sak 44/06 Sponsorarbeid Petter Dass-museet. Det ses en god nytteverdi i å bli en tung bidragsyter. Det innstilles på å bidra med inntil kr. 1 000 000 som engangsbeløp i en samarbeidsavtale.
Sak 62/06 Deltakelse i rettet emisjon Helgeland Vekst AS. HelgelandsKraft AS tegner seg for 121 000 aksjer pålydende NOK 100 pr. aksje til tegningskurs NOK 134 pr. aksje, totalt NOK 16,21 mill. Vedtaket ble fattet med 8 mot 1 stemmer.

Daglig leder

I styreinstruksen for HelgelandsKraft AS omhandler kapittel 4 daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Dette innbefatter saksforberedelse, møterett, orienteringsplikt, saksbehandling til styresaker, ansvar for gjennomføring av styrevedtak og fullmaktsforhold.

Styreprotokollene fra 2005 og 2006 viser at adm.dir. orienterer styret om økonomistatus inkl. prognoser for selskapet i hht. til lovens krav, og også innenfor styreinstruksens pkt. 5.3.

Anskaffelser

Anskaffelsene i HelgelandsKraft AS er underlagt lov om offentlige anskaffelser og forsyningsforskriften. For å effektivisere prosessen er selskapet tilsluttet en kvalifikasjonsordning - Sellihca. Kvalifikasjonsordningen annonseres i EU-tidende en gang pr. år, slik at leverandørmarkedet informeres om ordningen.

HelgelandsKraft AS benytter Sellihca som sin leverandørdatabase, og tilbyderliste etableres ved anskaffelsesbehov ved definerte søk i databasen. Leverandører som vil være med på tilbyderlister må være registrert i Sellihca etter bestemte kriterier.

På www.helgelandskraft.no er det kunngjort hvordan man blir leverandør til selskapet. Her nevnes både krav og registreringsinformasjon.

9.1.3. Vurdering

Generalforsamlingen

Revisjonen merker seg at kontrollutvalget eller kommunens revisor ikke mottar møteinnkalling til generalforsamlingen. Slik skal sendes etter kommuneloven § 80, 3.ledd.

Generalforsamlingen har behandlet de saker som loven setter krav om. Alle saker som har vært tatt opp på generalforsamling i 2005 og 2006 har vært innenfor lovens bestemmelser om generalforsamlingens myndighetsområde.

Bedriftsforsamlingen

Revisjonen mener bedriftsforsamlingen utøver sin myndighet i tråd med loven og interne regler. For øvrig har vi ingen kommentarer utover dette.

Styret

I følge styreinstruksen pkt. 3 skal styret normalt gjennomføre 10-12 styremøter pr. år. Det ble gjennomført 7 møter i 2005 og 7 møter i 2006.

Styret gjennomførte ikke en egenvurdering i 2006.

Det er ikke dokumentert om styret har gjort en evaluering av daglig leder i løpet av perioden som denne rapporten dekker. Dette er nevnt som en av hovedoppgavene til styret i styreinstruksen.

Alle saker som har vært tatt opp i styremøter i 2005 og 2006 har vært innenfor styrets myndighetsområde.

Daglig leder

Revisjonen mener administrerende direktør utøver sin myndighet i tråd med loven og internt regelverk. For øvrig har vi ingen kommentarer utover dette.

Anskaffelser

Revisjonen registrerer at HelgelandsKraft AS opplyser om at de følger lov om offentlige anskaffelser og forsyningsforskriften på sin hjemmeside. De informerer også på hjemmesiden om hvordan innkjøpsordningen fungerer og hvilke krav og kriterier som stilles til leverandørene.

Denne eierskapskontrollen har ikke gått inn og sett på konkrete innkjøp for å vurdere om lov og forskrift følges, men konstaterer at selskapet er bevisst sin rolle og hvilket regelverk som skal følges i forhold til anskaffelser.

9.2. Foregår virksomheten innenfor rammene av kommunestyrets vedtak og intensjon med selskapet?

9.2.1. Vurderingskriterier

HelgelandsKraft AS sine vedtekter § 3 sier at *"HelgelandsKraft AS' virksomhet er å produsere miljøvennlig energi, å omsette energi, å overføre energi og å drive annen virksomhet med naturlig tilknytning, herunder eie andeler i selskaper som driver forannevnte virksomhet."*

9.2.2. Fakta og funn

Kommunen fikk i brev fra styret datert 08.11.1999 et beslutningsunderlag for å omorganisere Helgeland Kraftlag til aksjeselskap. Her var det også vedlagt styrets konkrete forslag mht. organisasjonsmodell, vedtekter, aksjonæravtale og åpningsbalanse for HelgelandsKraft AS som de ville ha kommunens syn på.

Rana kommunestyre vedtok i sak 100/98 at Helgeland Kraftlag AL burde omdannes til aksjeselskap. Selskapsformen IKS ble forkastet.

Formannskapet gjorde i sak 0223/00 vedtak om fullmakt til å signere aksjonæravtalen. Vedtaket lød:

1. *"Ordføreren eller den han bemyndiger får fullmakt til å signere aksjonæravtalen."*
2. *"Kommunens representant får i eiermøte fullmakt til å komme til enighet med de øvrige kommunene dersom det er ulike oppfatninger om innhold i avtalen."*

Revisjonen har ikke fått dokumentert at denne saken har vært behandlet i kommunestyret. Brev med vedtakets innhold ble sendt fullmaktshaver dagen etter møte i formannskapet.

Revisjonen er ikke gjort kjent med at saker vedrørende HelgelandsKraft AS har vært til behandling i kommunestyret eller formannskapet i perioden denne kontrollen omfatter.

Revisjonen har fått følgende tilsvarende på hva som er kommunens intensjoner med eierskapet utover de rent finansielle (sitat): *"De intensjoner Rana kommune måtte ha utover de rent finansielle vil være intensjoner fastsatt av kommunestyret. I sin tid ble selskapet opprettet for å skaffe strøm til befolkningen. Det er politisk enighet om at lokalt eierskap er viktig både ut fra strømforsyningen til kommunene i regionen, prioritering av vedlikehold av nettet også til utkantene, arbeidsplasser,*

kompetanse i regionen og at en ikke bør kvitte seg med en evigvarende ressurs med stpr økonomisk verdiskapning“.

HelgelandsKraft AS er, som nevnt i kapittel 8, medeier i selskaper der forretningsmessig aktivitet har tilknytning til selskapets kjernevirksomhet, dvs. kraftproduksjons, kraftomsetning og kraftoverføring. Pr. 31.12.2006 utgjorde balanseført verdi på disse aksjeandelene ca. kr. 33,5 millioner.

Strategisk plan HelgelandsKraft AS 2007

Strategisk Plan er selskapets overordnede styringsplan og er vedtatt av styret. Den angir bl.a. bedriftens overordnede forretningsstrategi inkludert selskapets mål på de ulike områdene i virksomheten, og hvordan disse skal nås. Forholdet til og fokuset på eierne fremkommer på flere steder i planen, for eksempel under avsnitt om finansielle mål og strategier og avsnitt om kommunikasjon.

9.2.3. Vurdering

Revisjonen registrerer at det ikke er dokumentert at vedtak om godkjenning av aksjonæravtalen ble behandlet i kommunestyret. Dette er riktignok utenfor rapportens kontrollområde og -periode, og revisjonen kommenterer ikke saken ytterligere.

Revisjonen er av den oppfatning at HelgelandsKraft AS' virksomhet drives i tråd med kommunens vedtak og intensjon med selskapet.

9.3. Mottar de styrende politiske organer tilstrekkelig og dekkende informasjon om selskapet og driften av dette?

9.3.1. Vurderingskriterier

I følge asl. § 5-5, 3.ledd skal årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen senest en uke før generalforsamlingen sendes til hver aksjeeier.

Asl. § 5-15 sier at en aksjeeier kan kreve at styremedlemmer og daglig leder på generalforsamlingen gir tilgjengelige opplysninger om forhold som kan innvirke på bedømmelsen av; godkjenningen av årsregnskapet og årsberetningen, saker som er forelagt aksjeeierne til uttalelse samt selskapets økonomiske stilling.

Protokoll for generalforsamlingen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet jfr. asl. § 5-16, 3.ledd.

9.3.2. Fakta og funn

Som nevnt i kapittel 9.1.2 er årsberetning, årsregnskap og revisjonsberetning sendt Rana kommune i god tid før generalforsamlingen.

Revisjonen har gjennomgått protokollene fra generalforsamlingene i 2005 og 2006. Begge år har Rana kommune deltatt ved representant etter fullmakt.

Kommunen har 5 representanter til bedriftsforsamlingen, og disse velges av formannskapet. På de 4 møtene som ble avholdt i 2005 og 2006 møtte Rana med alle sine representanter, med unntak av møtet i mai 2006 hvor Rana bare hadde 3 representanter tilstede. Det var på denne bedriftsforsamlingen at det ekstraordinære utbyttet på kr. 250 mill. gjennom anbefaling til generalforsamlingen ble vedtatt konvertert til et ansvarlig lån (sak 4).

Protokoller fra møter i generalforsamling og bedriftsforsamling blir lagret i kommunens elektroniske arkiv. Protokollene ble i 2005 og 2006 referert til formannskapet i dokumentjournal. Møtesekretærene printer ut dette og legger det ved sakslistene ved innkalling.

Det er ikke dokumentert at kommunestyret har blitt orientert fra møter i generalforsamling eller bedriftsforsamling.

Revisjonen har fått opplyst at rapporter/skriv fra HelgelandsKraft AS som sendes kommunen, for eksempel kvartalstall for regnskap og produksjon, i hovedsak blir referert i dokumentjournal.

Revisjonen er ikke gjort kjent med at Rana kommune som medeier har krevd noen spesiell rapportering fra HelgelandsKraft AS de senere år.

I brev fra HelgelandsKraft AS datert 30.10.2007³ fremkommer det at selskapet ønsker å gjennomføre møter med eierkommunene. Formålet er å gi nye representanter i kommunens styrende organer generell informasjon om selskapet samt muligheter for utveksling av synspunkter om selskapets virksomhet. Selskapet ber om et orienteringsmøte i kommunestyret eller formannskapet.

Følgende tema er nevnt i brevet å være aktuelle:

- HelgelandsKraft AS, presentasjon, status og fremtidsutsikter
- rammebetingelser
- utbyttepolitikk
- eiernes rolle sett fra selskapet
- selskapets rolle sett fra eierne
- relevante aktualiteter her og nå

Revisjonen har fått opplyst fra HelgelandsKraft AS at Rana kommune ikke har gitt tilbakemelding på denne henvendelsen.

9.3.3. Vurdering

Brevet fra HelgelandsKraft AS til eierkommunene viser at selskapet er bevisst på å informere sine eiere om selskapet. Revisjonen mener at slike orienteringsmøter vil kunne være av stor verdi for styrende politiske organer, og at det derfor er uheldig at henvendelsen ikke har blitt imøtekommet av kommunen.

Revisjonen mener også det er uheldig at relevant informasjon om selskapets aktivitet og virksomhet ikke blir videreformidlet fra kommunens representanter i selskapet til kommunestyret som øverste organ.

9.4. Følger selskapet opp prinsipielle merknader og forhold, herunder nummererte brev med påpekninger fra selskapets valgte revisor?

9.4.1. Generelt

Vi vil her se på om HelgelandsKraft AS har fått anmerkninger fra selskapets revisor eller andre instanser, og om disse i så fall er fulgt opp.

³ Dette er utenfor perioden rapporten omhandler, men revisjonen mener likevel dette er av relevant betydning for problemstillingen

9.4.2. Fakta og funn

Revisjonsberetning for 2005 og 2006 er avlagt uten anmerkninger.

Selskapets revisor avgir årlig rapport til styret. Revisjonsrapporten kommenterer og vurderer interne rutiner og internkontroll, samt andre forhold av betydning for selskapets forvaltning. I 2005 og 2006 behandlet styret revisjonsrapporten i hhv. sak 24/05 og 29/06. Rapportene ble tatt til orientering og styret forutsatte i sitt vedtak at revisors kommentarer ble fulgt opp.

For å kunne besvare denne problemstillingen har Indre Helgeland kommunerevisjon rettet en forespørsel til selskapets revisor. Vi har mottatt følgende tilsvare på e-post:

"Etter vår vurdering er styret og ledelsen i HelgelandsKraft AS svært opptatt av å følge opp de anmerkninger vi kommer med gjennom vårt revisjonsarbeide. Dette gjelder både forhold tatt opp i vår årlige rapport til styret, samt andre forhold som løpende blir tatt opp med selskapets ledelse. Forhold tatt opp i 2005 og 2006 er etter vår mening avklart og rutiner/intern kontroll tilpasset våre kommentarer."

9.4.3. Vurdering

Vi mener revisjonsberetningene, revisjonsrapportenes innhold og tilsvaret fra selskapets revisor er dekkende nok til å kunne si at HelgelandsKraft AS følger opp prinsipielle merknader og forhold. Forøvrig har vi ingen kommentarer utover dette.

9.5. Har kommunen utarbeidet eierstrategi for selskapet, herunder et system for oppfølging og rutine for rapportering?

9.5.1. Generelt

Kommunen forvalter store verdier og utøver tjenester gjennom flere ulike foretak og selskaper, deriblant aksjeselskap. Det er derfor viktig at kommunen har en formell strategi som klart definerer kommunens formål med eierskapet og rammevilkårene for driften av selskapet. Det kan også være aktuelt å omtale kommunens krav eller forventninger knyttet til leveransen av tjenester og driften av selskapet forøvrig, hvilke kvalifikasjoner kommunens representanter i selskapets ledelse bør ha, hvordan kommunikasjonen mellom kommune og selskap skal foregå, hvordan kommunens politikere skal holdes orientert om driften med mer.

9.5.2. Fakta og funn

Rana kommune har ikke et skriftlig nedtegnet regelverk for eieroppfølging av selskaper der kommunen har interesser, men det er opplyst til revisjonen at arbeidet med en eierskapsmelding er i gang. Det vil i den forbindelse bli innledet en prosess hvor kommunestyret får anledning til å vedta føringer for representantene i de ulike selskapsorganer i selskaper kommunen har eierinteresser.

Det finnes dermed pr. i dag ingen skrevne prosedyrer i kommunen for oppfølging og rapportering fra selskapet til eier.

Revisjonen har gjennomgått dokumenter, møteprotokoller, *Strategisk Plan* for HelgelandsKraft AS samt årsberetninger og årsrapporter for å danne seg et bilde av om kommunen likevel har en form for eierstrategi med eierskapet.

I saksfremstillingene til kommunestyresakene 63/99 og 38/00 er eierstrategi og langsiktig strategi for selskapet nevnt. Det ble her kort drøftet viktigheten av kommunal kontroll av nettdelen i selskapet som del av en offentlig infrastruktur, samt at eierskapet vil bidra til at det i nettet ikke vil foregå diskriminering av abonnementer (distrikter, områder, steder). Spørsmålene som ble drøftet og vurderingene som ble gjort var her av generell og lite detaljert karakter, og revisjonen er av den oppfatning at dette ikke er tilstrekkelig til kunne si noe om Rana kommunes formelle eierstrategi med selskapet.

Det er så langt revisjonen er kjent med ikke gjort vedtak i styrende, politiske organer som har betydning for kommunens forvaltning av eierinteressene i selskapet for årene 2005 og 2006, bortsett fra valg av medlemmer/representanter i bedriftsforsamling og generalforsamling.

Revisjonen har fått opplyst at kommunens kontroll med styret og ledelsens arbeid skjer gjennom deltakelse i bedrifts- og generalforsamling, samt at kommunen mottar årsberetningen fra HelgelandsKraft AS.

HelgelandsKraft AS er som områdekonsesjonær pålagt å årlig utarbeide lokale energiutredninger for de 14 kommunene innenfor eget konsesjonsområde. Hensikten er å beskrive så vel dagens energisystem som forventet utvikling i årene som kommer. Utredningene skal derved danne et planleggingsgrunnlag som bidrar til en langsiktig, kostnadseffektiv og miljømessig energiforsyning. Arbeidet med utredningene skal også bidra til økt informasjonsflyt og samarbeid mellom sentrale aktører.

Områdekonsesjonæren skal invitere representanter for kommunen og andre interesserte energiaktører til et årlig offentlig møte. På møtet skal energiutredningen, herunder alternative løsninger for energiforsyning i kommunen, presenteres og diskuteres. Områdekonsesjonæren skal utarbeide og offentliggjøre referat fra møtene. Rana kommune har deltatt i dette arbeidet, og energiutredningen for kommunen er publisert på hjemmesiden til HelgelandsKraft AS.

9.5.3. Vurdering

Revisjonen kan ikke se at det er utarbeidet noen konkret eierskapsstrategi for selskapet. Et slikt formular i form av en eierskapsmelding ville sagt noe om dagens intensjoner og formål med kommunens eierskapsforhold i HelgelandsKraft AS.

Kommunen bør vurdere å utvikle et system for oppfølging av sine selskaper. Revisjonen har fått signaler på at slikt er under utarbeidelse, og vi håper dette arbeidet fortsetter.

Som nevnt i kapittel 9.3.2 er det fra eiersiden liten eller ingen oppfølging av selskapet utover generalforsamling og bedriftsforsamling. Revisjonen mener at rutinene på dette området kan bli bedre.

KS Eierforum

KS Eierforum⁴ er et kontingentbasert kompetansenettverk for eiere av selskaper i kommunal sektor. Formålet er å utvikle et kompetent og aktivt eierskap hos norske kommuner og fylkeskommuner, til beste for befolkningen og de selskaper disse er eiere i. På deres hjemmeside er det også presentert *Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak*, eierskapsmeldinger og også et utvalg av ferdig utarbeidede eierskapsmeldinger.

⁴ www.ks.no/eierforum

10. OPPSUMMERENDE KONKLUSJONER

HelgelandsKraft AS som forvalter av kommunens eierinteresser

Revisjonen mener at generalforsamlingen, bedriftsforsamlingen og selskapets ledelse holder seg innenfor sine myndighetsområder. Innenfor de vurderingskriterier denne undersøkelsen omfatter drives selskapet forsvarlig og i tråd med lover og regler samt selskapets vedtekter.

Innkalling til generalforsamling er ikke sendt kontrollutvalget eller kommunens revisor. Dette skal gjøres etter kommuneloven § 80, 3.ledd.

Rana kommune som utøver av eierinteressene

Det finnes, etter det revisjonen kan se, ingen formelt nedtegnet eierstrategi for selskapet fra kommunens side. Revisjonen har riktignok fått opplyst om at arbeidet med en eierskapsmelding er i gang.

Relevant informasjon som mottas fra selskapet blir i liten eller ingen grad videreformidlet/rapportert til styrende, politiske organer. Revisjonen mener at kommunens rutiner på dette området kan bli bedre.

11. ANBEFALINGER

Ut fra de viktigste funnene som er fremkommet i vår kontroll vil revisjonen komme med følgende anbefalinger:

- HelgelandsKraft AS må påse at innkalling til generalforsamling sendes kontrollutvalget og kommunens revisor etter kommuneloven § 80, 3. ledd.
- Styret i HelgelandsKraft AS bør gjennomføre en årlig egenvurdering, og resultatene av denne bør gjennomgås på senere styremøte og protokollføres.
- Styret bør vurdere å gjennomføre evaluering av daglig leder som nevnt i styreinstruksens punkt om egenoppgaver.
- Kommunen bør vurdere å etablere rutiner som sørger for at styrende, politiske organer i større grad blir informert om selskapets aktiviteter og møter i bedriftsforsamling og generalforsamling.
- Kommunen bør vurdere å utarbeide en skriftlig eierstrategi i form av en eierskapsmelding. Dette er ikke noe lovkrav, men vil være et nyttig dokument for både administrasjonen og politikere for å synliggjøre kommunens eierinteresser i selskaper. Se for øvrig avsnittet under.

Generelle anbefalinger i forhold til eierstrategi

Kommunen som eier av aksjeselskap som HelgelandsKraft AS bør se sitt eierskap i sammenheng med kommunens totale tjenesteproduksjon. Kommunen bør på generelt grunnlag vite hva de eier og hvorfor de eier.

Kommunen bør ha fokus på formålet med å investere i eller etablere selskaper. Det bør i slike tilfeller tas en nøye gjennomgang av formål, forretningsidé, strategi, utvikling og ikke minst fremtid.

Det bør foreligge en formell eierstrategi for selskaper som er eid av kommunen. En eierstrategi for selskaper hvor kommunen har eierinteresser vil gi overordnede retningslinjer for hva kommunen ønsker med selskapet. En eierstrategi bør omfatte både formål, rammer og risiko for selskapet. Det bør tas utgangspunkt i selskapstype og hvilken målsetting kommunen har med det aktuelle selskapet. Et skriftlig regelverk mht. eierstrategi for selskaper vil kunne dokumentere arbeidet, samt at det vil være retningsledende i arbeidet rundt og med kommunens eierstrategi.

12. RÅDMANNENS UTTALELSE

Revisjonen har mottatt følgende tilsvare fra rådmannen og kontorsjef Fellestjenester i Rana kommune 08.05.2008 (sitat):

Kommentarer fra Rana kommune på revisjonens rapport:

- Administrasjonen ønsker å legge til rette for at våre politikere til en hver tid har all nødvendig og tilgjengelig informasjon som gjør dem i stand til å fatte beslutninger på et best mulig grunnlag.
- Vi vil i større grad enn tidligere legge til rette for at kommunestyre er informert om Helgelandskrafts sine aktiviteter – og se på våre rutiner for informasjonsutveksling på dette området. Dette vil også involvere de av politikerne som deltar på generalforsamlinger, bedriftsforsamlinger og i styrer til å informere kommunestyre i større grad.
- Arbeidet med å utarbeide en skriftlig eierstrategi for kommunens eierinteresser i selskaper er satt på sakskartet og vil bli jobbet frem og forelagt formannskap og kommunestyre for godkjenning.
- Administrasjonen vil invitere HK til å informere om sin virksomhet overfor kommunestyre.

13. SELSKAPETS UTTALELSE

Revisjonen har mottatt følgende tilsvare fra adm.dir. i HelgelandsKraft AS (sitat):

Vi viser til deres brev av 05.03.08 og vil komme med følgende kommentarer til de anbefalinger som fremgår av rapportene:

- rutiner for varsling av generalforsamling til kontrollutvalg og revisor vil bli tatt opp med våre eierkommuner
- styret foretar ihht. styreinstruks en årlig egenvurdering og hovedpunkter sammenfattes nå i styreprotokoll (jf. styresak 26/07 – 29. april 2007)
- styret foretar årlig en evaluering av adm.dir – både på styrets desember møter under fastsettelse av lønn også under egevalueringen der forholdet mellom administrasjonen og styret vurderes